

виділяють шість підсистем (частин): 1. Картографічні матеріали території України; 2. Картографічні матеріали Донецько-Придніпровського економічного району (Донецька, Дніпропетровська, Луганська і Запорізька обл.); 3. Картографічні матеріали Західноукраїнського економічного району (Рівненська, Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Закарпатська і Чернівецька обл.); 4. Картографічні матеріали Північно-Східного економічного району (Харківська, Сумська і Полтавська обл.); 5. Картографічні матеріали Причорноморського економічного району (Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. і Автономна Республіка Крим); 6. Картографічні матеріали Центральноукраїнського економічного району (Київська, Чернігівська, Житомирська, Черкаська і Кіровоградська обл.).

Наприклад, у „Частині 1. Картографічні матеріали території України“ містяться цікаві п'ять карт 1963 р. мірилом 1:2 000 000—1:1 500 000, присвячені проектуванню будівництва Чорноморсько-Балтійського глибоководного транспортного шляху. За проектом, його траса мала проходити лінією Чорне море—р. Дніпро—р. Прип'ять—канал—р. Неман—Балтійське море.

Окремо у структурі довідника виділяються географічний та іменний покажчики.

До видання увійшли описи лише горизонтальних карт і планів, хоча в довіднику наявні й інші. Всього у рецензованій праці описано 3 514 картографічних документів 150 комплексів з 51 фонду ЦДНТА України.

Всі карти, представлені у довіднику — тематичні. Більша частина з них належить до групи карт суспільних явищ. У цій групі переважають економічні карти, а також адміністративні, населення, соціальної інфраструктури. Карт природних явищ порівняно небагато — геологічні, кліматичні, ґрунтові, гідрологічні, ландшафтні та ботанічні.

З 51 фонду ЦДНТА України майже половина — 22 з проектних організацій Харкова, 17 — з Києва, 4 — з Дніпропетровська, 3 — зі Львова, по одному з Донецька, Запоріжжя, Кривого Рогу та Одеси.

З публікацією опису картографічних документів ЦДНТА України до наукового обігу вводиться цінна інформація про картографічні матеріали як складову проектної науково-технічної документації. Видання дає можливість не лише ознайомитися та практично використовувати великий пласт оригінальної картографічної інформації, але й з допомогою картографічних матеріалів вивчати історію розвитку вітчизняної науки і техніки.

Іван РОВЕНЧАК

Зиновія Служинська, Олександра Служинська. Спадковість людини.— Львів: Галицька видавнича спілка, Наукове товариство ім. Шевченка, 2012.— 364 с.

На перший погляд, книжка „Спадковість людини“ містить всі ази генетики, притаманні посібникам і підручникам, що вийшли за останнє десятиріччя. Однак насамперед відзначимо корисне відхилення від навчальної програми. По-перше, у виданні вміщені описи Олександри Служинської гінекологічних хвороб, зумовлених впливом генетичних факторів (С. 206—208), і хромосомні хвороби (С. 161—172): подані описи фенотипів із порушеннями хромосомного комплексу, які відрізняються від інших, вміщених у раніше виданих підручниках. Це важливо для клініциста, бо підкреслює варіабельність фенотипових змін, чим зобов'язує лікаря оцінити кардіограму для безпомилкового діагнозу. О. Служинська подала рідкісний родовід (власні спостереження): серед шести вагітностей (двоє мертвонароджених) троє мало однаково хромосомну патологію — синдром Морріса, який трапляється досить рідко.

Нестандартний розділ включила Зиновія Служинська. Він стосується аналізів родоводів різних родин, простежених протягом шести—дев'яти поколінь (С. 281, 292, 297—322). Генеалогічний ана-

ліз дав можливість встановити велику кількість обдарованих нащадків науковців, музикантів, художників, що підтверджує спадкову схильність до талантів. Поеднуючи висновки цього розділу з висновками розділу „Характеристика популяцій“, створюється опосередкований зв'язок зі змінами генофонду українських популяцій. Чим більше видатних людей знищили окупаційні системи, чим більша втрата генів, тим менша ймовірність появи обдарувань у наступних поколінь.

У розділі „Генеалогічні дослідження“ схеми чітко ілюструють, що втрати генофонду катастрофічно впливають на „якість“ сьогоденного і майбутнього поколінь.

„Спадковість людини“ — це друге видання. Перше опубліковане 1997 р. і затверджене ЦМК з ВМО МОЗ України як посібник для вищих медичних закладів (рецензенти С. Кусень, В. Снітинський і

М. Ігнатова (Москва). Нове видання доповнене і розширене. Книжка включає розділи, яких немає в програмі, тому не є посібником, а додатковою літературою для студентів і учнів старших класів.

Видання складається з 13 розділів. Новинкою є перші два розділи історії розвитку науки в Україні загалом і генетики зокрема, починаючи з княжих часів. Три наступні розділи подають основні генетики, цитогенетики та хромосомних хвороб. У розділі „Хромосомні хвороби“ опубліковані власні дослідження О. Служинської пацієнтів із порушенням комплексу статевих хромосом. Розділ „Клініко-генеалогічний метод“ містить власні дослідження Зиновії Служинської, який включає аналіз родоводів обдарованих (музично, вокально, науково) членів роду. Такі дослідження публікуються вперше у книжці з генетики. В останньому

розділі — „Характеристика популяцій“ — описано період окупацій, подано кількість жертв війни та післявоєнного періодів. Дослідниця, зокрема, зазначає, що втрата мільйонів осіб репродуктивного віку призвела до збіднення генофонду націй, зниження репродукції та депопуляції.

Книжка інформативна і корисна для учнів старших класів, для студентів високих шкіл (медичної, педагогічної, ветеринарної), а також всіх, хто цікавиться обдаруваннями народу (спортивними, військовими, вокальними та іншими).

Грина СЕМКІВ

Атлас інфекційних хвороб / [М. А. Андрейчин, В. С. Копча, С. О. Крамарев та ін.]; за ред. М. А. Андрейчина.— Тернопіль: ТДМУ, 2010.— 248 с.

Перший український атлас інфекційних хвороб привернув увагу широких кіл лікарів і науковців. Оскільки заразні хвороби, попри певний успіх боротьби з ними, далі розповсюджуються, то книжка має великий попит. Особливе занепокоєння в суспільстві викликають вірусні гепатити, ВІЛ-інфекція, гострі кишкові та респіраторні інфекції, які набули епідемічного поширення. Водночас сімейні лікарі та лікарі загальної практики, які першими стикаються з такими захворюваннями, часто не мають достатнього досвіду, щоб розпізнати інфекційних хворих у загальному потоці пацієнтів. Ще важче, особливо молодим фахівцям, вдається діагностувати рідкісні інфекції й захворювання з атипичним перебігом.

У рецензованому атласі вміщено приблизно 450 світлин, переважно кольорових, на яких зображені найбільш типові клінічні вияви конкретних інфекційних хвороб, у тому числі паразитних. Багато знімків подають яскраву й унікальну інформацію, яка надовго запам'ятається лікарю. Крім того, наведено фото збудників і візуальні дані сучасних апаратних обстежень пацієнтів (ультразвукове, комп'ютерна томографія, електрокардіографія, термографія тощо).

Під малюнками подано стислий опис симптомів і синдромів з посиланням на відповідні ілюстрації. Підписи до знімків продубльовано англійською мовою.

Описані хвороби поділено на чотири розділи відповідно до етіологічного чинника. У першому висвітлено 16 найважливіших вірусних інфекцій. З-поміж них ВІЛ-інфекція/СНІД, вірусні гепатити, грип та інші гострі респіраторні інфекції, герпетичні інфекції, кір, краснуха. У другому розділі подана текстова й іконотечна інформація про бактерійні, рикетсійні та хламідійні інфекції (всього 24 нозологічні форми). Серед них такі важливі для

сучасної практичної медицини, як ангіна, бешиха, ботулізм, дифтерія, скарлатина, кашлюк, лептоспіроз, сальмонельоз, шигельоз, ерсініоз, менінгококова інфекція.

У третьому розділі подані відомості і численні знімки стосовно п'яти найбільш актуальних протозойних паразитозів — амебіази, балантидіази, лейшманіозу, лямбліозу, малярії та токсоплазмозу. Останній, четвертий, розділ охоплює 11 актуальних гельмінтозів, зокрема дані про аскаридоз, гіменолепідоз, диروفіляріоз, дифілоботріоз, ентеробіоз, ехінококоз, опісторхоз, теніаринхоз, теніоз, трихінельоз і трихоцефальоз.

Важливо, що інформація наведена з урахуванням клінічних особливостей інфекційних хвороб у хворих різних вікових груп (і дітей, і дорослих). Певне місце відведено особливо небезпечним інфекціям, які можуть бути завезені з інших регіонів планети (наприклад, чума, холера, тяжкий гострий респіраторний синдром) і призвести до епідемічних ускладнень.

Автори атласу — досвідчені інфекціоністи з Тернополя, Києва, Чернівців і Донецька, які збирали ілюстративний матеріал понад 25 років. Книжка допомагає запідозрити і навіть розпізнати 57 інфекційних хвороб, а отже, надати

своєчасну кваліфіковану медичну допомогу ураженим та здійснити ефективні протиепідемічні заходи, щоб не допустити розповсюдження тих чи інших інфекцій.

На нашу думку, слід не тільки привітати авторів з виходом цінного атласу інфекційних хвороб, але й висловити сподівання, що вони продовжать цю корисну працю й невдовзі читачі отримають нове видання із ще більшим ілюстративним матеріалом.

Микола ЧЕМИЧ

